

OM HUNDENS UTFODRING

”Om du vill att din hund skall åldras snabbt, leva ett kort och miserabelt liv, fyllt av ohälsa, så ge den dålig mat. Enklaste sättet att göra så är att ge den enbart kommersiellt foder. En annan utmärkt metod är att ge den enbart kokt foder.” Så skriver veterinären och agronomen Ian Billinghurst i sin bok

I unga dar läste jag flera böcker om hundars näringsbehov. I alla stod det bl.a. att hunden själv kunde bilda det C-vitamin den behövde. Och vid försök med helt C-vitaminfri kost kunde man inte se några olägenheter. På 30 – 40-talet gjorde man många olika studier om vad som händer vid olika utfodringar och vad en hund måste äta för att överleva. En **minimal** utfodring kan man kalla det. T.ex. om en hund utfodrades med enbart rått muskelkött eller kokt kött med kokta ben så dog den efter en tid men om den fick kött *och* ben i rått skick så överlevde den. Daglig utfodring med mat som innehöll *härsket* fett gav magproblem (diarré, förstoppning, diarré) och hudlidande (först onormal hårfällning, sedan stora hårlösa, såriga ”fläckar”) och till slut död. O.s.v. Kanske bör man hålla i minnet att – då som nu – utförs proven på laboratoriehundar som lever sterilt och inte utsätts för vanliga påfrestningar.

I dag går mycket forskning främst ut på att se hur man kan utfodra hundar för ett så friskt och långt liv som möjligt. **En optimal utfodring.**

På 30-talet blev det vanligt i Amerika att utfodra sin hund med enbart torrfoder/konserver. Till Australien (och Sverige) kom torrfodren på 60-talet. Och nog är det egendomligt att detta tycks sammanfalla med tidpunkten med hundarnas försämrade hälsa! Australiensarna yvdes över att deras hundar var så mycket friskare än de amerikanska – ända till dess de också gått över till torrfoder. Problem som allergier, hud- mag- och tandproblem, hjärt- och ledbesvär o.s.v. var innan dess tämligen okända.

I dessa länder börjar man nu alltmer gå ifrån torrfodren/konserverna till förmån för ”riktig” mat. Och det har bl.a. kommit ut en hel del böcker om *hur* man skall utfodra hunden för ett optimalt långt och hälsosamt liv. De som skrivit böckerna är inga amatörer eller fanatiska hälsoprofeter utan högt utbildade veterinärer som studerat hundens näringsbehov såväl teoretiskt som praktiskt under många år. (Ni vet väl att en ”vanlig” veterinär i utbildningen har läst ytterst lite om hundens näringsbehov).

I Sverige och Danmark har vi också haft glädjen av att se ett mycket intressant program på TV om den danske veterinären Finn Jensen Smed som kurerat många dödsdömda hundar. Han säger helt lakoniskt att ”torrfoder *irriterar* i stället för att *stimulera* matsmältningsapparaten”.

För att förklara *varför* torrfoder och kokt mat är olämpligt för hundar skulle nästan en hel bok behövas och intresserade läsare hänvisas till litteraturavisningarna efter artikeln. Jag har bara här sammanställt de senaste rönen. Men först vill jag ta med de vanliga **myter** som Billinghurst nämner och som florerar lika mycket här:

1 Matsmältningsystemet har blivit annorlunda och ”känsligare” hos hundar än deras vilda släktingar. Det finns dock inte en enda vetenskaplig studie som bevisar detta. Tvärtom! De är fortfarande ytterst lika.

2. *Hundar tål inte ben.* Nej, inte **kokta** ben. Kokta ben är svårsmälta och splittras på ett olämpligt sätt.

3. *All hundmat skall kokas.* Alldeles galet men det kan bli självuppfyllande. Felutfodrade hundar får dålig mage, utarmad tarmbakterieflora, dåligt immunförsvar och tål till slut bara dietmat.

4. *Det är omöjligt för en vanlig människa att utfodra sin hund rätt.* Denna myt har foderföretagen inplanterat hos hundägarna genom **enorma** reklam- och annonskampanjer.

5. *Bästa sättet är att ge "färdigfoder".* Som ovan.

6. *Varje måltid måste vara komplett med alla näringsämnen. Att ge tillägg och restmat förstör "balansen".* Här ligger en stor del av orsaken till många problem, men det ligger ju i foderföretagens intresse att få sälja så mycket som möjligt. Dessa företag är inga goda "samariter" – de vill tjäna pengar! Och de har reklamfolk som skriver frestande annonser!

Det är högst onaturligt att lägga all näring i samma måltid. Vi äter inte så. Andra djur äter inte så och heller inte hundarna tidigare. Utfodringens balans skall uppnås vid flera utfodringar under en eller ett par veckors tid. Vissa näringsämnen har en naturlig antagonism. Och olika individer olika behov plus olika krav på sig (avel, växande, mycket/lite motion och en del utsätts för stress, gifter (avgaser t.ex.). En varierad utfodring ger också olika organ tid för återhämtning.

För att förstå hundens behov bör man se på vad och hur deras vilda släktingar äter. Det är företrädesvis inälvor, kött, ben, bär, insekter, gröna växter inklusive bytesdjurens maginnehåll (som är mycket uppskattat), frukt, as, rötter och avföring. Vem har inte upplevt hundarnas förtjusning över "hästbollar"? Dessa är nyttiga! Kryllar av enzymer och B-vitaminer och kan *inte* ge hundarna inälvsparasiter. Torrfoder och kokt mat är sterila, saknar helt enzymer och är fria från alla "goda" livsnödvändiga bakterier. Kanske är det på sin plats att påpeka att det är vissa bakterier som försörjer tarmslemhinnan. Utan dessa atrofierar den och kan inte fungera som den "barriär" den bör vara mot skadliga och sjukdomsframkallande bakterier. Alltså fritt fram för dessa att gå ut i kroppen.

Utfodringen i praktiken.

40 – 60 volymprocent av maten skall bestå av rått kött. Helst köttiga ben. Kycklingvingar (finns i frysdiskarna) rekommenderas starkt av Billinghamurst. (En frisk hund kan inte drabbas av salmonella eller campylobacter enligt samma källa). Men man skall variera med annat, oxsvansar är ganska köttiga. Jag utfodrar själv valpar från 5 veckors ålder med hela och råa kycklingvingar och – oj – vad de älskar det. Från ca 6 veckors ålder har de lyckats knapra i sig hela vingen, med ben och allt. Magarna/avföringen är utmärkt.

Kött/köttben kan då och då utbytas mot fisk, sardiner, ägg (endast gulan om man ger ägg ofta, då rå äggvita binder visst B-vitamin), ost, mjölk, yoghurt eller annat proteinrikt foder.

En gång i veckan – **detta är viktigt** - bör man utfodra med inälvor, t.ex. lever eller njurar. Lever är bland det näringsrikaste man kan ge. Många tror att hundar får diarré av det men det gäller bara kokt lever. Man bör dock köpa inälvsmat från ungnöt, kycklinglever går också bra. Ett gammalt djur kan ha lagrat upp gifter.

Ger man kycklingvingar och köttben får hunden i sig alla mineraler och den calcium/fosfor som behövs. Ev. skall man undvika grisben/kött. Grisar kan vara bärare av en sjukdom som det hänt att hundar smittats av. Dock vet jag inte om det bara gällt försvagade djur.

20 till 30 volymprocent bör bestå av grönsaker och frukt. Allt är lämpligt med undantag av lök. Ärtor och bönor skall man inte ge mycket av eller helt undvika. Vitlök är bra men en cavalier skall inte ha mer än ca ¼ klyfta per dag. Grönsakerna måste mixas, mosas eller malas för att hundar skall kunna tillgodogöra sig mesta möjliga näring. (De kan inte spjälka cellulosa så hela bitar går rakt igenom). Ge ofta morötter och röda/gröna grönsaker. De innehåller färgämnet karotin som kan omvandlas till A-vitamin. Bra för bl.a. ögonen och huden. (Gomspalt och ögonfel på valpar beror ofta på A-vitaminbrist hos modern).

De sista 20 – 30 volymprocenten bör bestå av cerealier, den enda mat som måste kokas på grund av cellulosan, t.ex. fullkornsbröd, havregrynsgröt, kokt råris, makaroner eller pannkaka. De två första är värdefullast. Vitt ris är bra dietmat men näringsfattigt. Men det är bra att växla mellan dem och man kan även ge matrester som omväxling.

Till ena måltiden ger man en tesked **E-vitaminrik** olja, t.ex. vetegroddolja eller linfröolja (även bra för de essentiella fettsyrorerna) men se upp så den inte är härsken. Vetegroddar är också en bra E- och B-vitaminkälla att omväxla med. Alla växtoljor måste vara kallpressade.

Man bör även ge ett allsidigt **B-vitaminpreparat**, t.ex. en tesked bryggerijäst (från hälsokostaffären) eller en tablett B-kombin (apoteket).

Så kommer vi till kanske det viktigaste – **C-vitaminet**. Som jag skrev i början – hunden har ansetts kunna bilda detta vitamin själv men det har visat sig att det är otillräckligt, framför allt i dagens samhälle. Man vet att hundar som utsätts för stress behöver mycket extra C-vitamin. Till fysisk stress hör vaccinationer, infektioner, växande, avel, miljögifter inklusive avgaser och passiv rökning, ansträngning, resor, utställning, byte av hem mm

Dagligt tillskott bör vara 100 mg per kilo hund för att ökas till 350 mg/kg vid infektioner eller infektionsrisk, före och närmaste tiden efter vaccinationer eller andra påfrestningar. Som kuriosum kan jag nämna att Belfield i sin bok berättar om flera fall av hundar som faktiskt fått skörbjugg på grund av C-vitaminbrist.

C-vitamin är viktigt för bl.a. tillverkning och vidmakthållande av collagen, ett proteinämne som fungerar som ”cement” för cellerna. Utan collagen skulle muskler, senor, skelett, blodådror o.s.v. falla sönder. Det är vad som händer dem som dör av skörbjugg och dessa visar bl.a. samma ledproblem som hundar med höftledsdysplasi. Uppfödare världen över har bringat ner frekvensen av defekten genom att tillföra C-vitamin. Vid ett försök som gjordes på schäfrar som producerade dysplastisk avkomma visade det sig att när modertiken fick megadoser av C-vitamin under dräktigheten och valparna sedan föddes upp med underhållsdoser fick de helt korrekta höftleder.

Olika individer tillverkar olika mängd C-vitamin och brist ger ”rundgång”. Dålig tillförsel = sämre hälsa = sämre produktion som ger sämre hälsa o.s.v.

Vilda hunddjur får i sig **mycket** C-vitamin genom bytesdjurens maginnehåll och inälvor, bär och växter o.s.v.

När individen blir äldre minskar C-vitaminproduktionen och styrkan och kvalitén på collgenet försämras vilket leder till åldrande/åldersförändringar. Genom att ge extra tillskott till sin hund kan man skjuta upp åldrandet. (Naturligtvis måste även utfodringen i övrigt vara giftfri och optimal).

Vill man av en eller annan anledning fortsätta med torrfoder bör man välja de *dyrare*, man får vad man betalar för. Man skall vara medveten om att främst de billigare ofta innehåller gifter, t.ex. från ”kasserade” djur, bly som läckt från maskinerna vid den ”hårda” tillverkningen, konserveringsmedel som inte är tillåtna i människomat (canserogena), för mycket salt, smak- och färgämnen. Deklarationen kan även vara missledande: kyckling kanske bara består av näbbar och ben, proteinet kan komma huvudsakligen från hud, hår och hovar och vara osmältbart. Och trots att katter och hundar är förbjudna att ingå i köttmjöl i hela Europa kunde man nyligen i TV se en stor hund komma på bandet i en köttmjölsfabrik – i Europa!

Till torrfodret bör man ge – minst ett par gånger i veckan – råa köttben och grönsaker och en gång i veckan inälvsmat. Vitaminer bör ingå som vid färskmatsutfodringen.

All kommersiell hundmat bygger på uppgifter från ”Nationell Research Council of the National Academy of Sciences”. Från början beskrevs rekommendationen som ”Minimum Daily Requirements” (dagligt minimumbehov). Senare ändrades ordalydelsen, efter påtryckningar, till ”Recommended Daily Allowance” (rekommenderad daglig tilldelning) men kraven var desamma. Alltså minimum för att hunden skall överleva! De flesta uppfödare har väl insett detta och ger olika mer eller mindre tillskott. Alla har vi väl dock sett dessa stackars familjehundar med glanslös, avfärgad päls komma lufsande fram utan alla livsglädje. Torrfoderhundar kallar jag dem. Hemma har de en skål där man häller upp mat en gång i veckan... Men i rättvisans namn måste jag säga att man ser ännu fler familjehundar som strålar av hälsa.

Jag har av valpköpare hört ex.vis ”men min kusin (granne el.likn.) hade en hund som bara fick torrfoder och den blev 14 år”. På det kan man bara svara att det fanns faktiskt en och annan fånge i Nazitysklands koncentrationsläger och Stalins Sibirienläger som klarade sig och blev gammal men *alla* for illa och nästan alla dog snabbt. Det är inte på undantagen vi skall se utan **alla** individer skall ha en chans att må bra och leva länge. Om maten har lågt näringsvärde eller brister försämras bl. a. immunsystemet och risk för sjukdomar, allergier och autoimmuna sjukdomar ökar markant.

Till sist några ytterligare råd:

Övergång från enbart torrfoder, framför allt ett dåligt sådant, till sund kost måste ske successivt. Tänk på att hunden kan ha ett skadat immunsystem och dålig mag/tarmfunktion.

Hunddjur är inte ”inställda” på samma mängd mat på samma tider. De mår bara bra av att hoppa över något mål ibland (om de inte går i avel eller är magra).

Var noga med att ge **hundar i avel samt valpar** E-vitamin som ovan. Det ger lättare valpningar och färre kryptorchider.

S.k. **swimmers** beror på E-vitaminbrist hos modern. Ge både henne och valparna E-vitamin och selén så kommer de snabbt att repa sig. Är det allvarligt eller man är sent ute kan veterinären spruta dem med Tocoseal.

Ge aldrig hunden choklad eller något som innehåller **cacao**. Det innehåller metylxantiner (gäller även tea och kaffe) som är giftiga för hunden. Den kan inte bryta ner och utsöndra dem som vi. En kaka mörk choklad är tillräckligt för att döda en cavalier.

Ge inte heller **grisöron** (bara tomma kalorier och ofta rökta - rökt mat är skadligt för hundar), **preparerad oxhud** eller annat skräp. De s.k. tuggbenen (med falska smakämnen) lär hunden att stoppa i sig vad som helst, tyg, stenar o.s.v. Ge ett riktigt ben i stället.

Epilepsi kan ibland bero på kalciumbrist. Även höggradig maskinfektion kan ge epilepsiliknande kramper. En veterinär kan inte se skillnad på det ena eller det andra. Prova att ge hunden 4-5 Kalcium D-tabletter eller en rågad tesked benmjöl per dag – och ge den bättre foder.

Undvik att ge fiskleverolja utom möjligen en tesked en eller ett par gånger i veckan under vintern om hunden inte är ute i dagsljuset och dessutom får dålig mat. Ge aldrig AD-droppar som är alldeles för lätt att överdosera. D-vitamin är giftigt i för stora doser. Förvara all olja i kylskåpet. Speciellt fiskleverolja härsknar *mycket snabbt* i rumstemperatur.

Ge inte valpar **välling**. Det är *onaturligt* och de blir bara sladdriga och bukiga. Ge dem riktig mat och börja med en liten köttfärsbulle doppad i benmjöl eller krossad kalktablett. Valpar som får rätt kött får mindre spolmask.

Allergier är mycket svåra att testa på hund. Även en helt frisk hund kan ge ”falskt” allergisvar. Det är praktiskt taget bara torrfoderhundar som uppvisar allergier. I stället för cortison (som skadar på längre sikt) så byt till färsk mat, men ta övergången försiktigt. Min uppfattning är att det knappast existerar något som heter proteinallergi (som nu är så ”modern”) hos hundar, d.v.s. allergi mot färskt, animaliskt protein. Såväl Ann-Marie Hammarlund (kanske Sveriges skickligaste på hundens näringslära) som jag har gett hundägare rådet att ge sin (enligt veterinärer) proteinallergiska hund **mycket** men färskt protein tillsammans med B-vitaminer, olja o.s.v. och de har blivit bra. (På veterinärernas proteinfattiga allergifoder blir de vanligen mycket sämre).

B-kombintabletter har visat sig råda bot på **diskbråckshundar**. Ge även C-vitamin för collagenet.

Är ni **förkylda** i familjen – ge extra C-vitamin till hunden. Det kan hjälpa mot halsinfektion som ju är ganska vanligt på hundar.

Den som har många hundar kan tjäna en slant på att köpa C-vitamin i de affärer som säljer tillbehör till hästar. Där finns det i ”byttor” som pulver. Men den som har få hundar bör hellre köpa på apotek eller i hälsokostaffären. Mat och tillskott skall aldrig tillåtas bli gammalt.

Litteraturanvisning:

Dr Ian Billinghurst – **Give your Dog a Bone**. Lättläst, rolig. Kommer kanske i översättning.

Dr Ian Billinghurst – **Grow Your Pups With Bones**. Lärorik, mycket om ledfel.

JWendell O. Belfield (vet.) – **How to have a Healthier Dog**. Lärorik, mer vetenskaplig.

Knut T. Flytlie (läkare) - **Vitaminrevolutionen, Bygg upp ditt immunförsvar**. Lärorik även för oss själva.

Pat Lazarus (med.journalist) – **Keep Your Dog Healthy the Natural Way**. Från intervjuer

med forskare och veterinärer.

Richard H. Pitcairn (vet.med.dr.) **Natural Health for Dogs and Cats.** Mycket om mat men även om alternativmedicin.

Kymythy R. Schultze (dietist) - **Natural Nutrition for Dogs and Cats, The Ultimate Diet.** Lättläst.

John M. Simon (vet) – **Anti-Aging for Dogs.** Beskriver bl.a. lättförklarligt hundens matsmältnings- immun- och hormonsystem.

(Enklast är att beställa de engelskspråkiga böckerna på internet genom www.amazon.co.uk)

15 april 2000

Marianne Hermelin-Ahrenbeck